

TULEWIKU ROROD

S i s u : Jüri Kimmel — Jõulutõik. „Ilmar ise“ — Sest mis Teie olete teinud minu vähemate vendade vastu... A. Kalvi — Vaikida ei saa. Valter Mõttus — Ossi. Ado Säärits — Jõuluöö. V. G. — Päevi põhajamaade Veneetsias. Kuidas loed sa raamatuid. B. T. — Igal aastal jälle... Kuidas ma õpin. „Baby“ — Kui me olime väiksekeseid... Arvustustenurk. Mõistatustenenurk. Ringvaade. Male. Nalju. Kirjavastuseid. Toimetusele saadetud kirjandus.

TULIEVIKU RAJAJD

EESTI KESKKOOLI- JA GÜMNAASIUMINOORSOO AJAKIRI

I aastakäik

18. detsember 1935

Nr. 4

Jõulutõik

Issanda ingel seisis nende juures ja Issanda
au paistis nende ümber... Luuka 2, 9.

Lumised mäetipud kujutavad neid igatsetavaid ideaale, mille poole tungib otsiva ja edasipüüduva inimese hing. Kõrgused, puhtad ja igavesti rahulikud, nagu alt paistavad lumitipud, on avatlenud alati noori — ikka kõrgemale ja avaramale mägismaale! Ent sageli tegelik elu hoiab vangis oma tõsiasjadega ülespüüdvat inimlast. Ja nii sageli hävitab maakamara karmus tungigi üles lumiste kõrguste poole, ideaalsemasse maailma.

Jõuluajal sünnib aga meie põhjamaal see suur ime, et lumi kõrgustelt laskub alla inimeste juurde, mähib looduse ühes inimesega oma puhtasse sülelusse, ja nagu tahaks öelda — jõuluajal otsivad kõrgused ise üles inimesed, ideaalid tahavad teha aset süa maailma inimeste südamesse. Ei ole enam vahet karmi tõsielu ja kõrgete, kaunite ideaalide vahel — ideaalid kehastuvad, rahu laskub alla inimilma tülidesse ja teeb neile lõpu, puhtust peletab maisse mustuse...

Jõuluajal tunneme ilmsemalt kui tavaliselt inglite, nende ideaalsete olevuste lähedust eneste ligi ja aimame Issanda aupaistust eneste ümber, nagu karjased Pellemma väljal... Noorus, ära lase jääda lumiseid kõrgusi ainult ideaalideks, jõluingleid luulekajudeks ammu kustunud aegadest. Ära lase end hirmutada maisest argipäeva kärast, kus kõneldakse üksteisega suur-
tükide ja pommide keelal, kus ideaalide asemel saadetakse ülevalt alla inimestele mürske ja mürgipomme...

Tuli keegi maailma, tuli ligi kahe tuhande aasta eest ja kõneles armastuse ja rahu keeli inimestega. Tema eeli ja Temaga kaasas käisid inglid ja Issanda au. Kuigi peaaegu keegi päüle vaeste karjaste ei mõistnud tema kõnet ja ei osanud näha Tema au, ometi nendegi kaudu kandus laia maailma aateline elutung nagu lumi langeb jõuluajal kõrgustest... Ja sellest ajast päüle oled sina, nooruk, kõige sellesama aatelise ja üleva kandja siin maa pääl, kes tahab näha selle teostamist maises. Sinu kätte on usaldanud Suur Tulija oma läkituse armastusest ja rahust maailmas, ja ei ole sa ju väetim Pellemma karjaseist. Vaata jõuluajal hoolega enese ümber ja, usu mind, sa näed, et Issanda ingel seisab just sinu enese juures ja Issanda au paistab Sinu ümber, ja mitte kusagil lumisel kõrgusel. Ära igatse ainult kõrgete lumitippude poole — vaata enese ümber, vaata enese sisse — kõrgused asuvad sinus eneses. — Selle tõiga asetame vastu kõigile neile masendavatele „tõsiasjadele“, mis tahavad ainult luuleks ja unistuseks teha Issanda au inimestes.

JÜRI KIMMEL.

Sest mis Teie olete teinud vähemate vendade vastu . . .

Aga need jõulud ei töotanud hääd. Kõle idatuul puhus üle lagendike ja jää-kaanetatud vete. Võikalt ulgus ta räästais, ähvardavalt mühises metsades ja vilistas ning vingus lagedal, ajades enda eeli tuiskavaid lumepilvi, peenikest lund kui kõrveliiva, mis kuhjus põõsaile ja mattis teed. Need olid õudsed jõulud. Kes sai, hoidus kodus, ja neistki väheseist, kelledeni ulatus läbi tormiulgumise kumisev kirikukella heli, mis kutsus mälestama Lunastaja sündi, ei võtnud igauks vaevalist kirikuteed jalge alla.

Oli siis vähe vastusõitjaid ränduril, kes sammus tampivate sammudega sumades läbi tuhkja lume, kõrvetava külma ja märatseva tuule. Oli juba õhtu, pimedus vallutas valge maa ja tähedki paistnuksid, polnuks toda pilvelõuendit, mis kiirelt muutudes püsis madalana mustas taevas.

Mees aga võitles edasi, käes kuusekaigas, seljas kasukas ning pääs läki-läki. Eks ta vist ruttas kuhugi sel kallil õhtul, kuna kõikjal valitses vaid looduse hääl ja hing.

Ta ruttaski. Jalad sundusid kiiremale sammule, käed vehkisid ägedamalt, kuid tuisanud tee oli nii põhjatu, lumi nii tuhkjas, väsimuski suur, et kiirus pigemini kahanes kui kasvas. Kuni seisatuski rändur. Mõte keerles, otsis ja lõpuks otsustas — otsida päävarju. Kes peaks küll jätma ukse taha paluja õhtul, mil mälestatakse Häätégijat, kes kunagi ei keeldunud abistamast kannatajat?

Rändur tõusis, uuris pimedust ning sammus siis pikkamisi edasi. Juba muutus iga jalatõste vaevategevaks, iga samm jõudukurnavaks. Sääil märkas — tuli! Tuhmunud silmad said uue läike, samm kiirenes ja jälle vehkisid käed lõbusamalt. Mõeldes eelseisvale soojale kambrile meenusid kauged jõuluõhtud — pikk rida oli neid — õnne- ja rahuküllaseid, sooje ning armsaid.

Märkamatul vähenes maa ja ta seisis lumise tara ääres, mis piiras õlgkatusega talutaret. Juba haugahtas koer, siis veel korra ning tormas lõri-naga õueväravale. Rändur avas värava puupöörast, tõrjus kuusetüvikuga karvast koeranässi ja astus raskeil sammel tare poole. Peatus ukse taga, kompsis jalgu lumest ja astus siis tuppa. Seljataha jäi ulguv tuul ja lärtsuv peni.

Võõras tundis sooja leitsaku laskuvat näole ja juba löid õhetama nina, kõravad ning käedki. Märkas laua ääres pingil istuvat karminäolist sääri-kuis peremeest ning perenaist askeldamas reheahju man, kust hoovas sõormeid kõditavat värsket leiva ning jõuluvorsti lõhna. Siis kahmas pääst mütsi, hüüdes:

„Tere, jõudu!”

„Tarvis!” oli lühike vastus laua äärest ning puurivad silmad kinnitusid umbusaldavalt ta kõhnale näole, mida valgustas kodune petrooleumilamp.

„On aga jõuluilm!” tegi viimaks võõras juttu, „pole mina enne säärast näind!”

„Ega minagi,” ütles vastuseks peremees, uurides jälle võõrast.

See vaatas nüüd pilguks ringi. Samasugune rehetuba oli temagi lapsepõlvemälestusis. Partepäälse süsimustad kauged nurgad, suitsunud seinapalgid, laulev kilk ahju taga, kuna korstnas ulgus tuul ning reheall kääksus värav. Toas sigines vaikus. Oli kuulda isegi kella tiksumist kambris. Rändur nagu poleks tahtnudki enam kõnelda ega liigatudagi. Oleks istunud pingile ning jäänud ootama nagu oma inimene, kuni toodaks lauale särisev verivorst ning haudunud pekk küpsekartulitega. —

„On võõras kaugelt?” küsis nüüd perenaine rutates, nähes meest pahanevat.

„Linnast,” vastas küsitav ja lisas katkendlikult:

„Jala tulin... tuul oli vastu — tahtsin alevisse — ei jõudnud enam... Pime tuli ka kätte... siis astusin siia — mõtlesin...”

Ta ootas päästvat sõna pererahvalt, ent saabus halvav vaikus. Kuni pahvatas peremees järsult:

„On's meil mõni öömaja või kõrts? Või igasugused kaabakad ja teehulgused tulevad siia öömajale, et siis parajal ajal kaduda kõigega, mis parajasti pihku puutub?”

Ta rääkis ikka ägedamalt ning lõpuks peaaegu karjus:

„Mis, kurat, või pean's mina kõiki maailma logardeid toitma?”

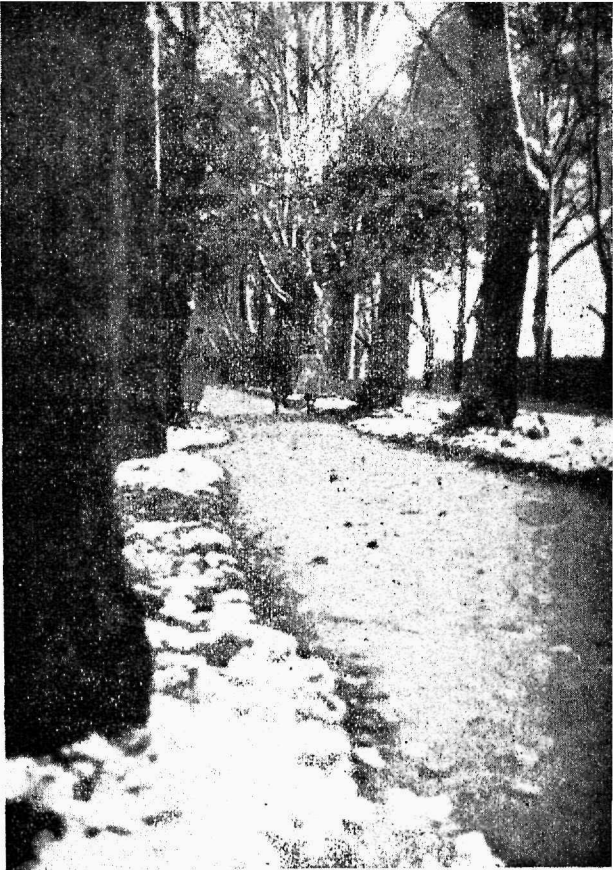
Perenaine kohmetus ja püüdis meest rahustada:

„Jaan, mis sa n'd! Kallil õhtul, ajab teise tuisu ja tormi...”

„Vait! Või naised mind õpetama! Välja!” käratas võõrale.

See tundis, kuidas tal jalad nõrkesid, ning vaarudes vajus ta ukse piida najale; kobas siis lingi pihku ja väljus, sattudes kohe läbilõikava tuule ning uriseva koera kimpu.

Ta vankus väravast välja, püüdes jätkata oma teekonda. Sadakond

Esimene lumi

sammu kandsid veel jalad, siis vajus väsinu teeäärsesse lumme. Uni vallutas ta kohe.

Lumi tuiskas endise hooga, külm kõvenes aina ning puud paindusid kui pilliroog tormis. Must kogu tee ääres jäi liikumatuks, lumi kattis algul tuule päälse külje ning hakkas kuhjuma lõpuks teiselegi poole.

Taluõues vajus aga kõik endisse vaikusse.

Siis avanes jälle korraks uks ning aurupilves väljus peremehe kõrge kogu, käes kiikuv tormilatern, ning suundus talli poole. Avanud talliukse ta hüüdis nimepidi hirnahtavaid hobuseid, võttis seina najalt hargi ja ronis kartsast mööda tallipääle. Varsti vajus säält sahisevaid heinu hunnikusse maha — hobustele jõulutoiduks — ja juba paistsid laskuva peremehe sääririkud ning laterna vilkuv silm. Korraga kuuldus ränka vandumist, raske keha kukkus alla, pää sattudes vastu latri puud, ning jäi liikumatult heinte kõrvale lamama. Laterngi pörkas redelipulkadelt, purunes ja sattus heintesse. Pilguks valitses pimedus, siis tõusis heintest suitsuvine ja varsti lõi lõkkele lõõmav tulikeel.

*

Kirikulised sõitsid koju. Sõnagi ei lausunud. Vahetevahel kuuldus vaid hobusenõõtamist, mõni piitsaplaks, tuul ulgus, hobuste kabjad mütsusid ning reejalased krigisesid lumel.

Sääl metsa taga kumas: tulikahi!

„Metsa-Jaanil põleb!“ hüüdis keegi läbi tormi ning kõigi pilgud pöördusid samasse. Üks ja teine pomises midagi Issanda nuhtlusest, kuid kõik saanid kiirendasid siiski sõitu, pöördusid varsti metsateele, abistama tuleõnnetuid.

A. Kalvi

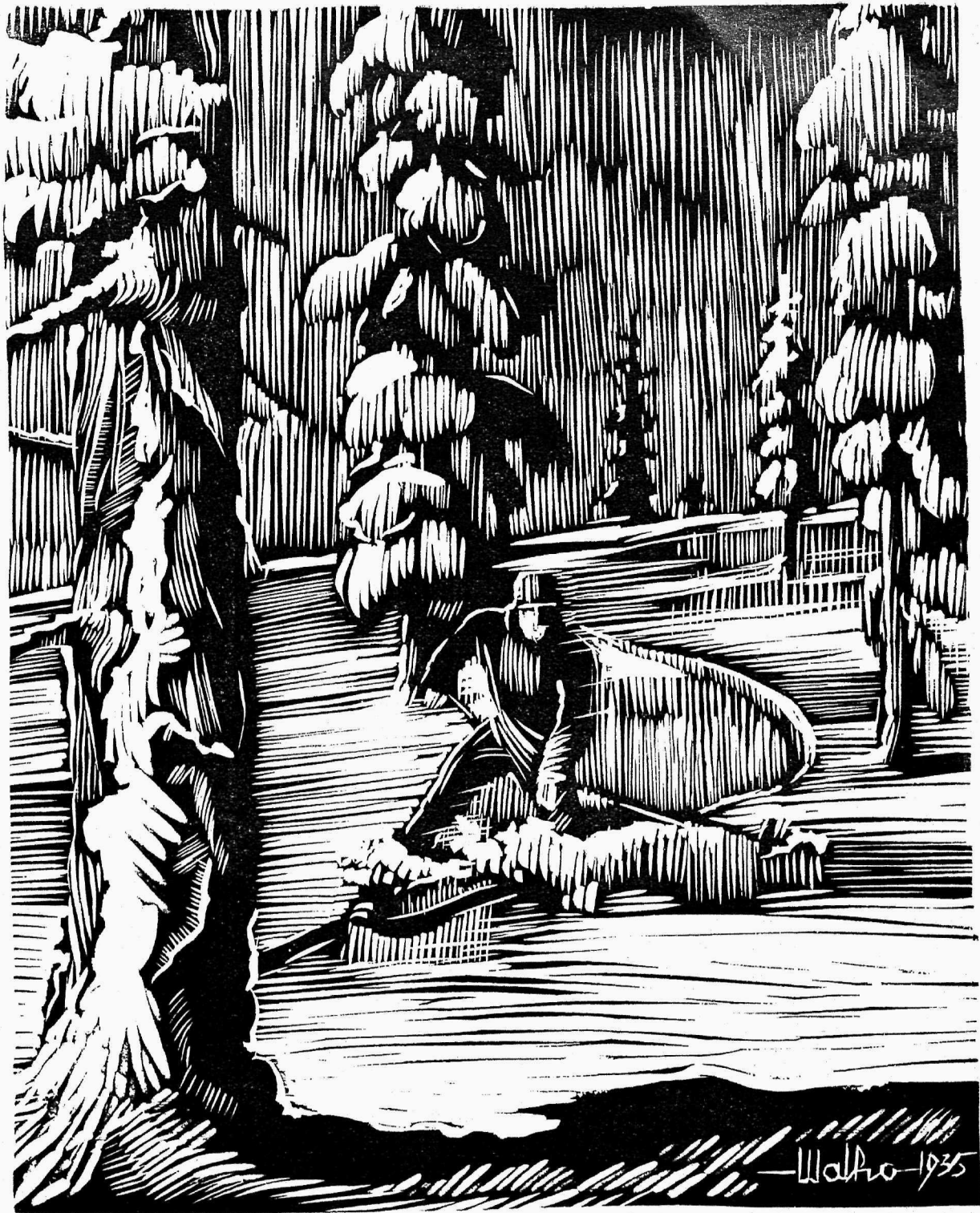
Vaikida ei saa

**Tee tahad mis, kuid vaikida ei saa!
Üks kaunis hoog käib kiirelt teise järgi
ja mõtten seotaks järjest uusi pärgi,
kui puistaks toomeõisi kogu maa.**

**Sa ärkad taas, kui langend üle ra'a
on roosad varjud päiksekiirte järgi
ning tuul on puhtaks lõõtsund helivärgi,
kust halisema hakand kaunis aa.**

**Tee tahad mis, kuid imeline sõit
silmsihilt läbi valguse ja vahu
sind lauldes üles helinate riiki**

**viib nagu tuulist heidutatud õit!
Sa imbud läbi puhastava lahu —
sus lunastub kõik, miski ei jää viiki!**

V. Birk

Lumeväljade võlu

Ossi

Käisime koos maa-alkkoolis. Ta nimi oli Ossi. Ta oli väikese käsitöökrundi omaniku poeg ja alati riietatud kehvalt, nagu neist suurem osa üldse. Ta tundus pisut kohmakana nagu pesast põgenenud karupoeg. Pilkasin teda vahel, siiski üldiselt elasime sõpradena, vähemalt sõbralikus läbisaamises. Ja kui praegu meenutan oma endisi tuttavaid, siis pean tunnistama, et Ossi minusse kõige rohkem on mõju avaldanud.

Kui käisin algkooli lõpuklassis, oli Ossi juba koolist lahkunud. Ta polnud nõutavaid õpinguid sooritanud ega olnud ka vastavalt vana, aga oskas siiski kuidagi koolist kõrvale hoiduda. Üldse ta õppimisest lugu ei pidanud, — see tundus talle ülearuse koormana, mida ei tarvitsenud üles vedada märke — kooli lõpetamiseni. Kõik — õpetajad ja õpilased — pidasid Ossit seetõttu natuke alaväärsemaks olendiks — tohmaniks, kellest „õiget nahka“ ei saa. Ja nii jäigi poiss neljandast klassist koju.

Kuidas Ossi selle aasta jooksul arenes, seda ma ei tea. Järgmisel aastal pärast koolist lahkumist asusid mu vanemad sinna asundusse elama, kus oli Ossi vanemate kodu. Vahepeäl oli ta isa surnud ja poiss oli jäänud ainsaks perekonna meesliikmeks.

Meie kolisime pääle esimese lume tulekut. Mäletan, kolmandal hommikul uuest kohast kooli minnes sõitis mulle keegi hobusemees järele ja kutsus sõitma. Selgus, et see oli Ossi.

Poiss oli palju muutunud, seda nägin kohe esimesel pilgul. Ta oli kasvanud tüsedamaks, isa kasukas passis hästi, ainult läki-läki oli suur. Noh, polnud ka ime — pää poolest polnud Ossi kunagi hiilgav!

Hakkasime vestlema. Ossil oli häälemurdumise-aeg, seetõttu rääkis ta jämedalt nagu vanamees. Ta oli teel veskisse jahvatuse järele. Õhtul ei saanud korda. Küsisin, kuis ta nüüd kodus elab ja kuis majapidamine seisab.

„Mis ta seisab,“ seletab Ossi sügava bassiga. „Eks nüüd kõik välistööd ja toimingud ole minu kanda. Kui hagu saab veetud, lähen Palumetsa vedama, sääl praegu lõikus kanges hoos!“

„Või lähed Palumetsa metsaveole!“

„Noh, mõni asi veel,“ arvas Ossi. „Aga tead, kevadël hakkab niitu kuuatama, kaevan kraavi jõeni ja ajan hagu täis. Siis saab umbkraav — hein kasvab pääl, aga vesi jookseb all.“

„Aga kas jõe poole langust on?“ katsusin näidata omigi teadmisi.

„Seda ma pole katsunud, peaks siiski olema, sest kuis muidu mõisa sai niitu kraavitada.“

„Jah, tõsi küll!“

Nägin, et Ossi mul mõnes asjas hakkas üle pää kasvama. Seepärast

ütlesin: „Meil on koolis nüüd niisugune masin, seda nimetatakse elektrimasinaks. Kui sinna ümberringi seista üksteisel kätest kinni hoides ja üks käed paneb nuppudele, kargab kõigist elektrisäde kui väike välk läbi.“

„Imelikke asju teeb see koolipapa teiega!“ naeratas Ossi vanamehelikult ja peatas hobuse veski ees. Kõmpisin üksi koolimajani.

Talvel ta tõesti läks Palumetsa palgiveole ja teenis õige ilusa raha, nagu ise tähendas, sest veo eest makseti siis hästi. Kui ma hommikuhämarikus kooli läksin, sõitis Ossi koos teiste asunduse meestega metsa. Laskis muudkui vilet ja lõõpis kõva häälega kui täismees kunagi. Siis oli mul niisugune tunne, et Ossi nagu minust kuidagi ees oleks. Mõistsin üsna hästi elunähtusi kritiseerida ja mõtlesin: kindlasti sest „tohmanist“ peetakse praegu rohkem lugu kui minust, temast saab tüübiline lihtmees, kes liialt ei „märgi“ maa ilma asjade üle, vaid elab keskmise eduga.

Kevadel ei saanud Ossi kraavikaevamisest küll suurt asja, aga ometigi algust sellega tegi. Põllutöö nõudis kogu ta aja, lisaks pidi veel siin-sääl päevatööd olema.

Sügisel läksin linna kooli ja sain nii Ossist eemale. Pärast mu vanemadki lahkusid säält ja siirdusid linna elama. Kaks aastat polnud kokku puutumist vanade tuttavatega maalt, polnud õiget huvi ega aega sinna kirjutadagi. Uus ümbrus ja uued elamused muutsid mu mõtteviisi.

Ühel õhtupoolikul läksin välja jalutama. Oli hilissügisene kena päev, nagu neid juhtub enne talve lähenemist. Unine päike hakkas vajuma majaderägastiku piirjoone taha ja ta kollakad kiired ekslesid majaseintel. Mu pää pisut valutas mingi algebralise ülesande lahendamisest, seepärast kõndisin õige tasa ja nautisin värsket õhku. Korraga nägin kedagi turjakat maapoissi rauakaupluse akna all seisvat. See turi tundus tuttavana, ruttasin ligi ja leidsin ootamatult end Ossiga vastamisi.

Ta naeratas ja andis teretuseks käe. See käsi oli must ning krobeline nagu vana pargitud pastel, kuigi seda päris kindlasti tugevasti oli pestud. Küsisin otsekohe: „Kas oled sepaks hakanud?“

„Veel mitte!“ seletas ta. „See on alles teine aasta õpipoisiks olla. Põllu lasen teistel harida, palju seda tühja ongi. Aga kui amet selgeks saab, asutan ise sepikoja asundusse, mu maja on ju otse tee ääres.“

„Oled aga vänge mees! Mida sa nüüd linnas toimetad?“

„Pean ostma süsi ja reerauda, meil praegu kõik kohad regesid täis, mis parandada või rautada toodud.“

Kutsusin teda teisest kauplusest ostma, aga ta ütles, et ostud juba tehtud ja hobune kaupluse hoovis seista. Kõndisime siis pisut kõrvalisse tänavasse. Ütlesin kaunis familiaarselt ta lõuale osutades:

„Sul hakkab juba habe kasvama.“

„Tuleb jah teine nagu võsa, kraabi muudkui üht-puhku. Sain ka kaheksateist vanaks!“

Tekkis lühike vaikus. Siis algas ta:

„Tead, ega ma kauaks küll sepa juurde jää. Tuleb ikka ka enne kroonusse minekut oma sepikoda asutada. Võibolla kutsun sind siis pulmagi!“
lisas häbelikult muiates juurde.

„Kas siis pruut juba ootab?“ küsisin.

„Mis pruut nüüd või! Niisama hääd tuttavad oleme, tead, Orviku Elma... Nali naljaks!“

Kõndisime vaikides tagasi. Mõtlesin, kuis see aegsasti elu rajav Ossigi veel küllalt naiivne võis olla. Aga koolis Ossist küll säärast meest ei võinud uskuda.

Kui pärast lahkumist koju tagasi kõndisin, oli päike loojunud. Üle läänetaeva oli laotatud kui kollakasviolett vaip. Süda kibeles veidi, vanad mälestused ärkasid...

Olin ka korra Elmat tundnud...

Ado Säarits

Jõuluöö

**Valge öö. Kõik lumised rajad
kuu hõbesest aurust on heledad.
Täis vilkuvaid küünlaid kõrguse majad.
Täht hommikus heledalt põletab.**

**Kumab kaugete kellade kaja,
öö helistab vaikset-vaikset muusikat.
Valvavad lumised tuledes majad,
hinge pidades kuulavad kuusikud.**

**Sünnib öös siis muinasjutt püha:
kimlid metsateel ajavad,
ätt habemik hangedes rühib,
tähed pärleina sajavad.**

**Valgete väljade lõputul rannal
astub lapsuke lumine.
Käes palmioksakest kannab,
pale jumala-jumine.**

**Longuvad laaned, laul kajab vaga,
leegivad taevased sädemed.
Lapsuke lepitust, lohutust jagab
murest mürgistund südame.**

Päevi põhjamaade Veneetsias

Läinud suvel õnnestus minul ja mu koolivennal teha reis skautidena Rootsi skautide suurlaagrisse. Sõit sinna oli huviküllane ja muljeterikas juba seepärast, et meil oli võimalus tutvuda skautidega ligi 30-st rahvusest.

Reisi alustasime Tallinnast juulikuu lõpul ühel tormisel ning vihmasel õhtupoolikul aurik „Vasal“, mis pidi meid sõidutama skääriderikkale Gustavite maale. Merereisi muresid ja võlusid teavad vist juba kõik. Ihm oli tormine ja selle tagajärjel kannatasime merehaigust. Alles siis, kui lähenesime skääridele, toibusime sellest. Skäärid, mis asetsevad kaugemal meres, on lagedad ja paljad kiviseljandikud; kuid mida enam rannikule läheneme, seda kaetumaks nad muutuvad. Sageli moodustavad nad suuri metsarikkaid saartelahmakaid rannaäärsete niitude ja aasadega.

Sõit skääride vahel vältas 5 tundi. Sõitsime läbi toredate mitmesaja meetri pikkuste kaarsillahtiiglaste alt, mis ühendavad suuremaid saari. Vahest tuli läbida meil nii kitsaid läbikäike skääride vahel, et ainult paar meetrit vaba vett jäi kalda ja laevakere vahele ning olime lausa imestunud, kui laev selle läbis kaldaid riivamata.

Mida lähemale jõudsime Stokholmile, seda asustatumaiks muutusid skäärid. Silmasime palju ilusaid ehitisi, sageli villasid — kõik eranditult värvitud puna-valgeks. Rohelisel metsataustal pakkusid sääraseid puna-valged asulad unustamatut vaadet. Sääljuures oli iga elumaja ette püstitatud hiigelpikk valgeksvõõbatud lipuvarras, milles tihtigi lehvis sinine kollase ristiga Rootsi lipp.

Meile jäi selgusetuks, miks sääraseile viljakandmatuile skääridele, nagu suurem hulk neist on, püstitatakse nii kalleid ehitisi. Kuulsime siis, et rikkad Rootsi kui ka välismaa töösturid ning ärimehed vähemaid skääre päriks ostavad ja säääl oma suvepuhkuse mööda saadavad, kalastades ja oma toredail purjejahtidel skääride vahel sõites.

Õhtu eel jõudsime Stokholmi, kus esimeseks mureks oli kellaaaja õienodus. Meil tuli kronomeeter tunni aja võrra taha ajada, et sääsete asukatega sammu pidada.

* * *

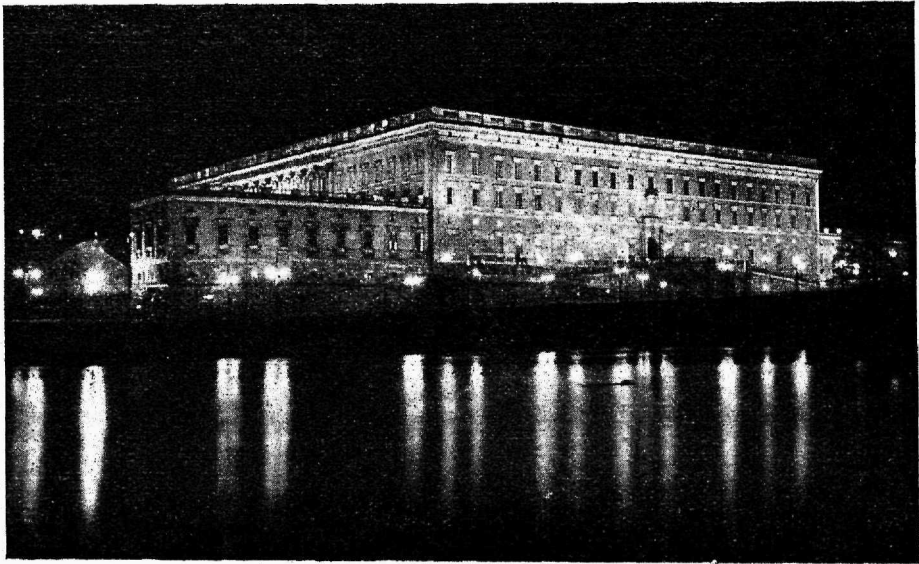
*

Stokholm on ilus linn ja vähesed teavad, et ta asetseb real suuremail ja vähemal skäärel. Sääljuures on tal täielik suurlinna ilme kiirelt kihutavate kahe-kolmevaguiliste trammide, tohutusuurte omnibuste ja suure hulga muude liiklemisvahenditega, mis kõik siia-sinna sagivad. Ainult tänu automaatseile tänavaliikumist korraldavaile valgussignaalidele välditakse kokkupõrkeid. Seejuures tormavad kõik sõidukid vasakut kätt ja ilma mingi-

suguse häälsignaali. Kuuled ainult mootorite põrinat ja pidurite käuksumist.

Lausa ristiks on meile paremakäese liiklemisega harjunuile liiklemine kõnniteil, kus kokkupõrked vastutulijatega on möödapääsematud.

Iseärasuseks meile on näha 100-mehelisi jalgrattail vabrikusse sõitvaid töölisgruppe, kes hommikul vara ja õhtu hilja sageli päätänavaid läbivad. Paistab silma üldse jalgrataste rohkus Stokholmis.

Stokholm tuledemeres

Sõidame esmakordselt maa-alusel raudteel. Laskume treppe pidi sügavale maa alla, kus heledastivalgustatud jaamaesisel piletikassa pöörduks laseb läbi vastava arvu sõitjaid. Tormab mürinal ette elektrirong, ronime kiiresti vaguneisse, sulguvad automaatselt uksed ja vuhinal vurame tunnelisse.

Õhtupoolikul läheme Stadshusetisse, s. o. Linnahoonesse, mis on midagi meie raekoja taolist. Hoone pakub juba väljastpoolt palju nauditavat oma imposantsuse ja jõurikkusega. Sisemine nelinurk on kaetud kiviparketiga ja seinad peaaegu kuni katuseni on kattunud metsviinamarja lehestikuga. Kanalipoolsel küljel on muruväljak plaatkivijalgradadega, kust astmed viivad vette. Väljak, samuti hoone välisseinad on kaunistatud igasuguste skulptuurtöödega rootsi mütoloogiast.

Hoone paljudest toredaist saalidest oli tähelepanuväärseim nn. kuldsaal, mille seinad olid ilustatud üleni mosaiiktöödega. Elektritulede valgusel hiilgas saal silmipimestavalt ja pälvis tõesti kuldsaali nimetust.

Hoone serval asetsevast nelinurktornist avaneb tore vaade kogu Stokholmile, kust avastasimegi esmakordselt, et Stockholm on skääride linn.

Hilja õhtul lahkume Linnahoonest. Oleme sattunud korraga uude maailma. Tuhanded värvilised reklaamtuled liiguvad, virvendavad ja uuendavad värvi. Sildadelt avaneb unustamatu vaade. Kõik need tuhanded värvilised liikuvad tuled leiavad peegeldumist kanaleis saarekeste vahel. Kanaliäärsete sirgete tänavate elektrilaternate valgus moodustab pikki valgeid valgusjugasid veepinnal, mis mõne mootorpaadi sõites hakkavad kanalis madudena looklema. Oleme sattunud nagu Veneetsiasse — ja tõepoolest hüütaksegi Stokholmi põhjamaade Veneetsiaks.

Kolme maailmajao — Aasia, Euroopa ja Aafrika — esindajaid

Sageli sõidab säääl kaks sõidukit kõrvuti — üks maal, teine vees. Mõlemad veavad reisijaid või kaupu. Sajad pisikesed aurikud peavad ühendust kallaste vahel, neil on ükskõik, kuidas nad liiguvad, kas nina või ahter ees — nii vormitud, laiad on nad. Arvasime, et niisugune riist võiks ka kas või külg ees liikuda.

* *
*

Meeldivaks kujunes sõit Stokholmist umbes 15 km kaugusel asetsevasse Rootsi Versailles'sse — Drottningholmi. Loss on suurepärase barokkstiilis ehitis XVII sajandist suure ilusa iluaiaga. Lossi kasustatakse praegu muuseumina, kuhu on koondatud kuningate, kuulsate aadlimeeste ning väejuhtide elu ning tegevust väljendavad kunstiesemed. Hulk tube püüti hoida samadena, nagu nad olid olnud sajandeid tagasi.

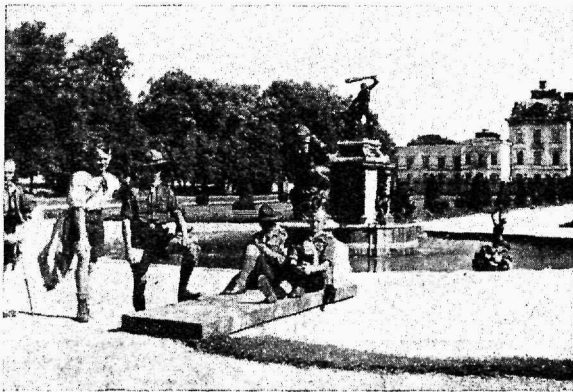
Iluaias jalutades leiame puude alla peidetuna kuningas Adolf Frederichi hiinastiilse suvilossi. Igast pisemast esemest, kaunistusest õhkub vastu kauget idamaist tunnet. Kõik on korraga võõras ning kauge, ja isesugune jubeduse- ning hirmutunne valdab meid. Näeme säääl budhakujuhid, mis

puudutades hakkavad liigutama veidralt päid ja silmi. Siin ja sääal kükitavad nurgas hiina meeste-naiste vahakujud, värvitud ning patsidega. Kitsas raudtrepp viib meid teisele korrale, näeme siin tube, mis on sisustatud oopiumikeldreina, samas jälle mandariini suursugust kambrit, ilustatud kallihinnaliste hiina portselanesemetega.

Hää meel oli, kui lahkusime sest ümbrusest — nii jubeda ja võika mulje jättis meile tükike tegelikust Hiinast.

* * *

Eriliseks päätükiks kujunes külaskäik Nordiska Museeti, s. o. Põhja Muuseumi. Neljakordne ilus hoone pisikesel saarekesel on keldrikorrast katuseni täis väärtuslikku vanavara.

Ilusas Stokholmis

Näeme kaht toredat kullatud kuningatõlda haruldaste nikerduste ja kaunistustega — mõlemad vist 200 aastat või enam tagasi tarvitusel olnud. Paneme tähele kuningas Gustav II Adolphi sõjaratsut Lützeni lahingust ja sääal langenud kuninga nahkkuube kuuliauguga rinnaosas. Samuti näidatakse meile Karl XII kiivrit, kuuliauguga meeleskohal.

Leiame jälgi Gustav III kurbmängust, kes vabameelse aadliga vastuollu sattunult tapeti maskeraadil ooperimajas. Muuseumis on sest veretööst kuninga verine maskiülirikond ja taskurätik, millega ta on püüdnud takistada verejooksu. Näeme palju teisigi esemeid, mis on olnud kurbade sündmuste tunnistajaiks.

Näeme sadasid lahinglippe, mis viibinud kuulsais ajaloolistes lahingutes, nagu Lützeni ja Narva all — ja millest ainult räbalad järel.

Muuseumis on esindatud terve põhjamaade kultuur juba väga vanast ajast pääle. Nii näidatakse meile tube, sisustatud vastavate Rootsi maa-kohtade järele. Tuhandeid tarbeasju oli koondatud sinna ka Soomest ja Norrast, mis mõlemad moodustasid omaette osakonna. Ka Eestist oli mõningaid esemeid.

Külastasime veel Rootsi kuningalossi, mis on rootsi ehituskunsti võimsaim avaldis, kus lõunamaine pidulikkus on õnnestunult sulanud ühte põhjamaise mehise tõsidusega, nagu ütleb rootsi kunstiajaloolane Per Wieselgren.

Lossi ees näeme vahetuvat vahisalka, kes oma pikkade ja kortsunud pükstega ei sula ümbrusega küll hästi ühte. Üldse on Rootsi kaitseväelaste vorm veidi võõras meile — esiteks selle ebamäärase sinise värvi poolest, teiseks — sõdurite pikkade kitsaste torusarnaste pükstega pole me kuidagi harjunud.

* *
*

Kes enne pole kuskil Tivolis käinud, ei oska ette kujutadaagi seda suurepäraselt valgustus-vaatemängu, mida nägime Stokholmi Tivolis. Juba maalalt hiigelsuur — plats on täis toredaid ehitisi, igasuguseid haruldasi lõbusvahendeid. Siin kihutavad elekterautod sädemeid pilduval vaskpõrandal, keerlevad mitmekümne-meetrilise läbimõõduga rattad, mis inimesi kõrgele üle linna tõstavad, tormavad metsiku kiirusega hiigelkarussellid, mis inimesi mõne minutiga merehaigeks muudavad, kiljuvad inimesed miniatüür-mägi-raudteel, kus sõiduriistad kuni 100 km kiirusega alla vuhavad. Mürtsuvate orkestrite ja inimeste häälte segu moodustab kõige selle värvirikkusega kogumiku, mida võiks pidada mingisuguseks imedemaailmaks — muinasjutumaaks. Palju-palju sest elasime ise kaasa — ehkki rahakott mõnede tugevate kroonide võrra kergenes.

Meeldejäävaks kujunes sõit „põrgusse“. Kottpime hoone on jaotatud kambritesse ustega, mis nende vastu pörkamisel avanevad ja kohe sulguvad. Niisuguseid kambreid läbistavad elektervagonetid sõitjatega — säääl juhtub siis kohutavat. Sõidame paha aimamata minema. Kottpimedus. Meie auto lööb kolksatusega ukse lahti. Järsku lööb ühes nurgas valgeks ja meile tormab pääle elus King-Kong läikivate silmade ja hammastega ning tahab meid haarata. Ehmume. Vagun aga viib meid edasi. Nüüd tahab meid tappa suure pussiga mõrtsukas. Suur luukere langeb vikatiga meile pääle luude klõbisedes. Samas karjahtab keegi — oleme ühest inimesest üle sõitnud. Lõpuks jõuame valgesse. Paljudel inimestel on näod hirmust valged ja silmad taldrikusuurused. Neiud ja naised hoiavad käsi silme ees — kõiki on rabanud õudsed silmapilgud põrgus.

Sõidame hiigelrattaga kõrgele, kust avaneb haruldane pilt üle Stokholmi. Kihutame mägi-raudteel — õudse kiirusega tormab vagun tellinguil allapoole. Arvame, et puruneme vastu maapinda — säääl vuhiseme uuesti üles — ja nii mitu korda.

* *
*

Järgmisel hommikul sõidame pisikesel aurikul Stokholmist välja meie uude kodu — Ingarö laagriisaarele.

Kuidas loed sa raamatuid?

Loed Sa raamatuid? Või kuulud Sa nende hulka, kes raamatuid põlgavad? Muidugi on tegelik elu tähtsaim raamat, mida me kõik omame, aga mitte igäüks ei oska seda lugeda. Ja siis on trükitud raamatud hääks täienduseks.

Kuidas lugeda? Oled Sa kunagi järele mõelnud, kuidas vallutada raamatuid?

Sa vastaksid, et see on väga lihtne: alatakse esimesel ja lõpetatakse viimasel leheküljel. Aga see ei olegi nii! Mitmed teevad seda just ümberpöörduvalt, ehk algavad isegi keskpaigast ja lehitsevad siis esimestelt ja viimastelt lehekülgedelt. Päris „nupukad“ otsivad kõige uuematest teostest hästikõlavaid lauseid välja, milliseid parajal juhul kasutada võib, nagu tunneks tervet teost.

Peaks tõsisemalt raamatute kallale asuma! Aga raamatuid on nii palju, aega vähe ja mitte kõik teosed ei ole tõesti hääd. Sellepärast vali, enne kui Sa lugema hakkad!

Selles seisab aga esimene raskus. Kuidas valida? Mitte kõik raamatud ei huvita meid.

Enamalt jaolt, kuigi mitte alati, ütleb päälkiri, kas teos tuleb meil kõne alla või mitte.

Kuid päälkirjad petavad; autorid, kelle nimede kuulsusele loodame, ei täida tihti seda lootust. Ei ole muud pääseteed, peame teose kiiresti läbi uurima, enne kui teda valime.

Peame lehitsema! Siit ja säält lauseid ja lehekülgi lugema ja siis otsustama, kas teos pälvib lugemist või mitte.

Ja kui meil raamat käes on, mis siis? Võib-olla on see kõrgeväärtuslik raamat, mille sisu me tahame omandada, või on see vähema väärtusega teos, millega ainult pääliskaudselt tutvume.

Kumba liiki raamat kuulub, seda otsustame lugedes teda „ühes joones“. See tähendab — pliiatsita, märkmikuta ja pikema järelemõtlemiseta loeme ta läbi. Siis teame, kas heidame teose pärast esimest tutvumist kõrvale või väärrib ta tõsisemat tööd.

Raamatuid, mis meid enam huvitavad, töötame läbi. Kuidas me seda teeme?

Me loeme ta veel kord läbi, nüüd juba päätükkide viisi. Iga päätüki järele peatume, teeme märkmeid ja mõtleme: mida tahab autor sellega ütelda? On tal õigus?

Nii läheb see päätükist päätükini. Lõpuks on meil raamatu sisu tuttav ja kindlasti meeles.

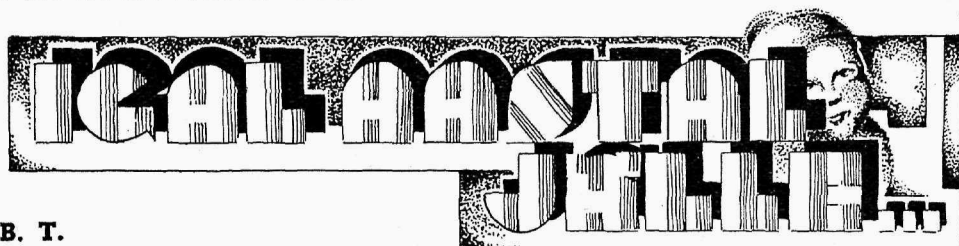
Raamat peab olema ka elus tarvitata. Sellepärast on kasulik küsida:

millisel alal võin ma selle teose sisu kasutada? Kuidas ja millal? Siis ei ole ta meil mitte ainult hästi meeles, vaid võime teda elus igal silmapilgul kasutada.

Aga kellel on siis nii palju aega kõiki häid raamatuid läbi töötada? Ei olegi vaja väga palju lugeda. Parem väheseid häid raamatuid korralikult omandada kui seda ja teist siit ja säält välja noppida. Siis — ja ainult siis täiendavad raamatud tegelikku elu.

Saksa keelest — ei—

Nooremate nurk

B. T.

„Igal aastal jälle
tuleb jõululaps...“

Üle mägede ja läbi orgude viib lumest läbi jalgtee. Hiline õhtu on saabunud. Taevas on juba kaotanud oma punakas-roosa värvi ja muutunud hallikas-lillaks. Metsad mägede külgedel on muutunud tumedaiks. Hallist taevast langeb suuri pehmeid lumehelbeid ja aegajalt raputab tuuleil neid puude okstelt. On jõulud.

Sääl sammub läbi lume hiline teekäija. Ilm on vaikne, selge — taevas helgivad tähed ja külm laskub alla ka metsa varju. Hõbedane kuu heidab kahvatuid kiiri maa pääle, mis langedes puudele tekitavad tumedaid varje. Teekäija kuldsed juukselokid laskuvad õlgadele, käes hoiab ta põlevat küünalt...

On ta ehk eksinud? Ei! Ta teab, kus lõbutsevad rikkad jõulupuud ümber; — ta teab, kus istub vaeses hurtsikus ema lastega ja laulab:

„igal aastal jälle
tuleb jõululaps...“

Kuid kes on siis see kummaline teekäija? See väikene teekäija, kes näib põleva küünalaga igale poole astuvat ja jõudvat, ei olegi keegi muu kui jõululaps ise...

Tuletage meelde hetkeks jõulueelseid koolipäevi! Tuletage meelde, mida oleme õppinud, mida õpime; — mida õpetaja rääkis meile jõulueelseil tundidel. Meenutage, kuidas meie väikesed silmad hakkasid särama ja mõnelgi

pisikesel poisil-tüdrukul kukkus pisar koolipingile... — Jõulupühil, Petlemma laudas ja väljadel, täitus üks suurematest inimsoo igatsustest. Täitus siis, kui Maria pani söime lapsukese, kui karjased kuulsid inglikoori hõiskavat: „Au olgu Jumalale kõrges, maa peal rahu, inimestest hea meel.“ Selle mälestuseks pühitseme ka meie iga aasta jõule. Ja kui kesk pakast põhjatalve lööb särama jõulupuu, siis räägib see sellest suurest inimsoo igatsusest. Sest ajašt vaatabki tõsine põhjamaalane kartliku imestusega ja ootava, tuksuva südamega, kuidas lumest ja jääkorrast vabanenud kuusk hiilgab — kuidas küünlatuli särab haljail oksil.

Tahtmatult jääte mõtlema: aga meid pole ju säärane jõululaps külastanud kunagi. Ja kes on siis jõululaps noorile? Ta on jõuluvana, kes leiab teed läbi tuisu ja tormi teie juurde.

Ja kui jõulupühil esimene küünal kuusel, kirikus või kodus põlema süüdatakse, millele teised järgnevad, kas ei valda teid siis mingisugune igatsus, mingisugune tunne kellegi järele? Kas ei löö siis teie silmad särama; kas ei unusta te siis kõike paha? Jah! — tahame seda teha.

Koos valgusega tuleb majadesse, asub hingedesse see tõde, mis täitus Petlemma laudas jõuluööl: täieline lunastus, rõõm ja rahu...

Kui jõulupühil viimane küünal kustub igihaljal kuusel, ärgu kustugu jõulusära teie hinges, ei iialgi! Nii nagu ei kao jõulupuude juurest lastelaul, mille inglid on kinkinud neile:

„igal aastal jälle
tuleb jõululaps...“

Kuidas ma õpin

Kui mina hakkan õppimaie,
õppimaie, tuupimaie,
mürtsuvad siis maja seinad,
viltu lähvad vihulehed,
kärisevad kaustakaaned.
Tarkust tuhnin raamatusta,
mõistusta mõnelt poolt otsin.
Raske, raske targaks saada,
raske raamatust õppida.
Ilusam istuda ilumäella
tantsida taga tammikussa
mängida männimetsassa,
lõbusam on lõõritella.

Rahvaluule eeskujul

—M—

„Baby“

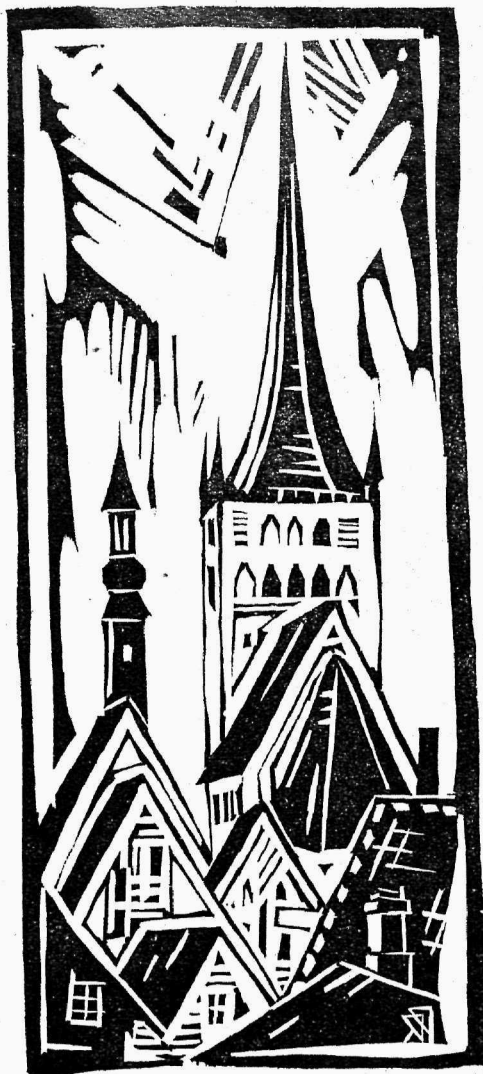
Kui me olime väiksekeseid...

Juba hulk aega sadas vihma. Päike oli paksu pilve taha peitu pugenud ja nüüd lõpuks oli pilve-poiss nii halb, et ei lasknud päikest enam välja. Maanteel olid juba suured loigud ja kõik tünnid, mis ema pani räästa alla, jooksid üle. Ma käisin juba mitu korda lävel vaatamas, et kas vihm on üle. Aga näe, ei olnud. Toas oli nii hirmus halb olla. Justkui õhku oleks vähe olnud. Tahtsin akna lahti teha, aga vanaema ütles, et viimaks hakkab sisse sadama, eks sa pärast jõua. Mõtlesin, et ei tea mis nad minust täna kiusavad: ema ei luba palja jalu vette solistama minna, vanaema ei luba akent lahti teha ja Ants — see on üldse üks kõige halvem inimene terves meie talus. Küll ma olen mõelnud, miks armas Jumal mulle venna saatis. Ma oleksin tahtnud nii kangesti õde. Kus siis oleks ikka kahekesi mänginud nukkudega ja kõik. Aga Ants. Tema muudkui tahab aga näha, mis nukkude sees on ja missuguse vedruga ta silmad liiguvad. Ütlesin talle, et küll sa oled rumal, ega siis silmad vedruga ei liigu. Tema aga ütles, et mina olen rumal. Tõmbas mul nuku käest ja uuristas suure augu kehha — veel isa noaga. Siis hakkas raputama ja nuku seest tuli saepuru välja. Ma läksin suure kisaga emale kaebama, et Ants tappis nuku ära. No eks ta sai ema käest pekka küll, aga mis see enam aitas. Kui ema toast välja läks, ütles ta, et oh taevas neid lapsi küll. Mina ei tea, miks ta nii ütles. Ainult Ants tegi ju pahandust. No vaat nii see on nüüd: nuku on katki, Ants on vihane, et ma kaebama läksin, ja pärast ta kindlasti lööb mind vitsaga või nõgesega vastu jalgu — ta on ju suurem.

Läksin akna juurde ja vaatasin välja. Taevas oli justkui selgem ja vihma ei sadanud ka enam nii palju. Mul läks meel kohe rõõmsamaks. Ema hüüdis mind ja kui ma talle riulilt soolatoosi tõin, mida ta tahtis, läksin uuesti akna juurde.

Mõtlesin, enam ei sadanudki. Tahtsin juba Antsu ka välja hüüda, aga tuli nuku lugu meelde ja läksin üksi.

Päike oli pilve tagant välja tulnud ja naeris mulle, väikesele Ruthile, vastu. Mina naersin ka ja olin kangesti rõõmus. Jalutasin õuel edasi-tagasi, et las Ants näeb. Aga Ants ei tulnudki välja. Mõtlesin, et ei tea, kas on nii vihane, et ei räägigi enam. Kui ma sedasi tükk aega ikka

P. Reinhaus — Oleviste kirik

jalutasin ja Ants ei tulnud, läks mu süda rahutuks ja läksin tuppa vaatama, kus ta on. Otsisin kõik kohad läbi, ei leidnud. Pidin juba ema käest küsima minema, kui nägin, et Ants istus voodi otsa taga maas ja õmbles seda auku nuku kehas kinni, mida ta oli uuristanud. Mul hakkas tast nii hale meel, kui ta säääl pimedas kükitas ja väljas paistis päike. Läksin Antsu juurde ja kutsusin välja. Tema aga on niisugune kindel poiss, et kui midagi algab, siis ka lõpetab. No eks ma siis istusin ta kõrvale ja ootasin, kuni ta lõpetab. Lõpetaski, andis nuku mulle tagasi ja ütles, et enam ei uurista.

Läksime siis kahekesi välja. Päike paistis veel heledamalt ja meie solistasime koos partide ja hanedega vees, nii et olime kõik üleni märjad.

Mul oli hää tuju ja mõtlesin, et eks vend on ikka hää ka.

Õpilasajakirjast „Videvik“.

Arvustustenuk

Eesti ajakirju.

Jõuline, teedrajav ja kiire on olnud meie kirjanduse areng selle võrdlemisi lühikese astangvahemiku jooksul, milline mõõtnud meie iseseisvuse viimaste kümnendaastatega. Eriti märgatavalt ilmneb sisuline ja väline muudatus — taassünd, kui võiksime ütelda — meie ajakirjanduse, peamiselt kindlaperioodiliselt ilmuvate ajakirjade juures. Siin tundub, et hakatakse välja jõudma teatud katsetusaja järgust, millal lühemaks-pikemaks ajaks „ärkasid ellu“ ajakirjad, nagu „Agu“, „Oda mees“, meile, noortele, tuntud „Ronk“, „Noorusmaa“ jt. Ometi aitasid needki ajakirjad kõik oma aja noorte, omaaja eestlaste vaimukultuuri süvendamiseks mõneski suhtes kaasa, ja kui neil sellele vaatamata polnud kestvat iga ajakirjanduse arenil, siis oli selles valdaval määral süüdi üldine konservatiivsus, alalhoidlikkus nende iseloomus, mistõttu nad polnud suutelised üldise vaimukultuurilise arenguga sammu pidama.

Tänapäeval võime märgata erialaliste ajakirjade arvulist kasvamist; üldajakirju, mis ühtlaselt kõiki kirjandushuvilisi haaraksid, on kaugelelt vähem. Nii on kõigiti elu-

jõulised ja ajakohased seesugused eriajakirjad nagu „Looming“, „Eesti Kirjandus“, „Eesti Kool“, „Kaitse Kodu“, „Sõdur“, „Eesti Naine“ ja viimasel ajal esirinda kerkinud „naiste ja kodude ajakiri „Maret““. Siia kategooriasse võiks kuuluda ka mõneastases varjusurmast teiskordsele elule ärganud „Õpilasleht“, mis oma sisult (samuti ka hinnalt) tundub sobivat algkooli nooremaile õpilasile. Viimati mainitud märksa sisukam, illustratsioonide rikkam, samuti ka paremale paberile trükitud on „Laste Rõõm“, mis endale pikema ilmumisaja jooksul juba kindla sõprade ja kaastööliste pere on leidnud. Asja ilmutist alanud „Noorte Maailma“ üle on raske esimese numbril põhjal mingit otsust anda, kuid nähtub, et see ajakiri oma „kõlavale“ nimele vaatamata on adresseeritud peamiselt spordihuvilistele noortele.

Mis puutub üldsusele, lialdasemaile kihtidele määratud üldajakirjadesse, siis tuleks siin eelkõige märkida, et ajakirjade edu tagamiseks pikemaks ajaks on nõutav hää ja mitmekesine sisujaotus, mis oleks valitud üldsuse nõuetele vastavalt ja mis suu-

daks haarata võimalikult laialdasi valdkondi. Ses suhtes on vähepakkuvad, peamiselt tõlkekirjandust produtseerivad „Kodu“ ja „Romaan“, olgugi et viimane neist möödunud aastate jooksul on korduvalt nii oma välise kui ka sisulise külje juures mitmesuguseid tervitatavaid „kohendus“ ette võtnud.

Praeguilmuvaist üldajakirjust on vastuvõetavaimad, võimelisimad ja küllaldaselt mitmekesised „Tänapäev“ (vastutav toimetaja E. Rotman, väljaandja o.-ü. „Noor-Eesti“ kirjastus) ja „Oliion“ (tegev ja vastutav toimetaja G. Naelapea, väljaandja J. Loosalu). Uus ajakiri „Tänapäev“ algas ilmumist käesoleva aasta aprillikuul, kusjuures ajakirja esiknumbris H. Paukson oma võrdlemisi käremeelses juhtartiklis „Tänapäev“ teistele ajakirjadele „elulähedase vaistu puudumist“, „kohmakust“ ja „kõrget stiili“ ette heitis, esitades ühtlasi küllaltki paljutõotava „Tänapäeva“ sihtjooni piiritleva kava. Nüüd, tänani ilmunud numbrite põhjal, võibki veenduda, et „Tänapäev“ on asunud oma laiaulatusliku programmi teostamisele ja väärrib oma lühikesele elueale vaatamata juba nüüdki täit tunnustamist. Ajakirjas leiavad käsitlest mitmesugused huviküllased populaarteaduslikud küsimused, igasugused momendil esiplaanil olevad „tänapäevalised“ teemad. Ajakiri on pühendanud end täiel määral oma autorite tööde tutvustamisele, siin võtavad sõna kirjandusautoriteedid nagu Tuglas, Raudsepp, Luts jt. kõrva paljude lootustäratavate noorukitega, nagu E. Kippel, E. Laidsaar ja mitmed teised. Ainuke, mis soovida jätab, on luuletiste väheesus — vähemalt 3—4 luuletist numברי kohta aitaks „Tänapäeva“ väärtust tublisti tõsta. Tunnustustvääriv on ka „Tänapäeva“ illustratsiooniline külg: igas numbris leidub rohkesti kunstipäraseid fotosid ja õnnestunud karikatuure, samuti on meeleolukad ja

ajakohased enamiku numbrite kaaneillustratsioonid. Kõik see lubab meil loota, et „Tänapäev“ oma tulevikupingutusedki rakendab selleks, et olemasolevate ja uute võimaluste liitmise teel ajakirja veelgi rohkem üldsuse huvidele kohandada.

„Oliion“, mis pääle mõneajalist varjusurmas olekut aastapäevad tagasi uuesti ilmumist algas, väärrib esmajoones märkimist huviküllaste illustratsioonide suhtes. Sisuliselt aga tundub ta juhuslikum olevat kui „Tänapäev“. Ka nähtub siin ajakirja rakendamine ühekülgse propaganda teenistusse: peaaegu igas numbris leiavad käsitlemist mõningate seltskondlikkude kihide, rühmituste tutvustamised, nagu mitmesugused ministereiumid, asutised jne. Jutustitest on valdavaim osa tõlkekirjutisi, milledest enamik ei ulatu kõrgemale tavalise põnevusjutu tasemest (vt. „O.“ nr. 1, 2 ja 3 Octavus Roy Cohen'i „Kalasilmad“). Mis ajakirjas aga paremini on õnnestunud, need on luuletised, mida igas numbris võrdlemisi hääs valikus esitatakse. Nii võiksime sellegi ajakirja sisu suhtes võrdlemisi optimistlikud olla ja loota, et kui siingi avaldatavad kaastööd toimetuse poolt tugevamast filtrist läbi juhatakse, kui siingi odavat tõlkekirjandust asendatakse omaautorige töödega, siis võiks „Oliongi“ vääriliselt „Tänapäevale“ sekundeerida. V. VALTER.

Toimetusest. Et toimetusele on saabunud mitmesuguseid kohalikke keskkooli ja gümnaasiumi õpilaskondade ajakirju, siis katseb toimetus neist kõigist mõnes järgnevas „T. R.-de“ numbris anda lühikese arvustusliku ülevaate. Saatku kõik gümnaasiumid-keskkoolid, kes sellest huvitatud on, oma kooli ajakirjade viimased numbrid toimetusele kasustada.

„Tul. Radade“ toimetus.

Kuid ei tarvitse olla raamatuliselt harit, et teada, et eesti keel on ilus, jõuline ja uhke keel, mida peab kõnelema selgelt ning püstipäiselt, nagu teeb seda Hispaania kirjaoskamatu talupoeg.

FR. TUGLAS.

MÕISTATUSTE NÕUK

Toimetaja V. Valter

Üldreeglid

1. Mõistatuste lahendusest võivad osa võtta kõik „T. R.-de“ lugejad.
2. Iga mõistatus olgu kirjutatud eri paberilehele või postkaardile.
3. Iga lahendus olgu varustatud vastava kupongiga (vaata järgneva lehekülje allserva!).
4. Iga lahendus olgu varustatud lahendaja

täpse nime ning aadressiga ja kirjutatud võimalikult loetava ning selge käekirjaga.

5. Postikulude kokkuhoidmiseks võivad ka mitmed lugejad saata omad lahendused ühises ümbrikus. Kõik lahendused adresseerida V. Valter, Poeglastegümnaasium, Tartus.

6. Auhinnasaajate nimed avaldatakse „Tulleviku Radades“.

Mõistatus nr. 9

Numbrid asendage tähtedega. Sama number tähistab alati sama tähte. Lahenduse tulemuseks kujuneb kõrvaloleval joonisel huvitav jõlumeeleoluline tsitaat ühest rahvalaulust.

(Mõttekriipsud tähistavad sõnade vahet; samuti on kõik tsitaadis esinevad komad kohtadele asetatud.)

Lahenduse võti.

1. 2. 3. 4. 3. 5. 6. 7. 6 = Müstiline jõuluküla
 5. 8. 9. 10. 6. 11. 8. 12. 13 = Ebameeldiv ese, millega nii mõnigi „vigurivänt“ peab jõulu ajal oma tutvust ühendama.
 10. 6. 6. 7. 8. 10. 2. 8. 9 = „Jõulusport“, mille line on eriti levinud maal
 10. 14. 15. 6. 11. 15. 16. 7. 6. 4 = Jõulupuu ehteid
 6. 8. 10. 6. 11. 17. 4. 4. 6. 18 = Jõulukuulurõõjad talvistel maanteedel.
 7. 2. 15. 19. 6. 4. 17. 20. 9 = „Kingitus“, millega koolipapad armastavad õpilasi üllatada
 4. 9. 21. 3. 10. 6. 8. 12. 6. 9 - 1. 2. 3. 4. 3. 12. 17. 17. 4. 17. 22. 4. 3! = Ja lõpuks — ühine soov kõigile „T. R.-de“ lugejaile.
- Mõistatuse võiti lahendajate vahel loosi-
melleolu

132 jõuaks, jõuaks
jõulud kulla,
suis saaks spjaliba
süüa, oma käega
ossi võtta

takse auhinnaks Marie Underi äsjailmunud luuletuskogu „Kivi südamele“ — hind kr. 2.40.

Lahenduste saatmise viimaseks tähtpäevaks on 10. jaanuar 1936. a.

Palume jälgida üldreeglite nõudeid!

Mõistatus nr. 10

Aidake leida sobiv jõulukink!

Mul on sõber, klassikaaslane, suurepärane poiss läbi ja läbi: pooldab süvendatud teadmisi laialdastel aladel, ning jõuludeks „figureerivad“ ta tunnistusel kindlasti ainult „väga hääd“. Mu sõbra ideaalsest tahtjõust andku tõendust veel asjaolu, et ta ei käi pidudel, ei luba ennast ühegi tütarlapse poolt tantsima „võluda“ ning vabul hetkil mängib ja laulab kitarril abil oma lemmiklaulu „Mets mühama ja kägu kuk'ma jääb...“ Kui kunagi palusin, et ta mulle klassitöö ajal „spikeri“ saadaks, ajas ta silmad pärani, neelatas ja päris: „Mi... mis asi see on?“ — Niisugune on minu sõber, suurepärane poiss läbi ja läbi!

Nüüd on mul „surmkindel“ kavatsus talle jõuluüllatust valmistada. Käin selle „õilsa“ mõttega juba mitmed päevad ringi ja murrin pead, mida oma sõbrale kinkida, kuid midagi sobivat ei tule meelde. Hirm, et äkki sõber jääbki mu „pikaldase“ mõtlemise tõttu kingist ilma, ei anna mulle rahu, ei lase mind isegi öösi magada. Oma äärmises ahasuses pöördun nüüd „T. R.-de“ laialdase lugejaskonna poole palvega: Andke nõu! Mis oleks mu sõbra iseloomule sobivaim kink? Ühtlasi palun põhjendused juurde lisada!

*

Kümne parima kingituse soovitaja vahel loositakse auhinnaks üks aastakäik „Tuleviku Radasid“, kusjuures kolm parimat vastust avaldatakse „T. R.-de“ järgmises numbris.

Lahendused saata hiljemalt 10. jaanuariks 1936. a.

Palume veelkord täpselt täita kõiki üldreeglite nõudeid!

Eelmise numbril lahendused

Mõistatus nr. 7

Ruutudes leiduvad järgmised nimed: Toomsalu, Under, Vilde, Teemant, Alver, Viiding, Kesküll, Raudsepp, Kuura, Adams, Jürilau, Vallak, Marder.

Jämedate joontega piiratud ruutudes asuvad tähed annavad ülalt alla lugedes nime „Tuleviku Rajad“.

Ühe aastakäigu „Tuleviku Radasid“ auhinnana võitis: V. Tui, Tartu, Tehnikakool

Mõistatus nr. 8

Et kumbki isa ostis pojast 15 krooni võrra rohkem raamatuid, siis ei võinud Tõhusmaa, kes ostis kolm raamatut vähem kui Ants (iga raamat maksis võrdse rahasumma) olla Antsu isa. Järelikult: Ants oli Kungaste poeg.

K. A. Hindrey „Meie metsloomad“ võitis auhinnana: Vold. Oengo, Valgevase 10—8, Tallinn.

Õiendus. Mõistatusse nr. 7 on sattunud paar eksitavat trükiviga. Nimelt kolmandasse ruutuderitta ülevalt ja neljandasse ruutuderitta alt on sattunud kummassegi üks ülearune ruut, mis aga lahendamist ei takista. Toimetus palub neid vigu lahkesti vabandada.

Kaastöölitele.

Et toimetusele on saabunud mõningaid järelepärimisi „Mõistatustenerga“ kaastöö saatmise suhtes, siis teatame kõigile asjaosalistele, et toimetus võtab meeleldi kaastööd „Mõistatustenerga“ tarvis vastu kõigilt koolinoortelt. Siinjuures oleks soovitatav, et katsetataks mõningate uuelaadsete mõistatustega, mis oleks sisuliselt seoses õpilaseluga või mõne üldkultuurilise üritusega, nagu raamatuaasta jt. Ühtlasi palume jälgida „T. R.-sid“ nr. 2 (sept. 1935), kus „Mõistatustenergas“ leidub mõningaid juhiseid kaastöölitele.

Kaastöö (samuti ka igasugused järelepärimised) saata aadressil: V. Valter, Poeglastegümnaasium, Tartus.

Ringvaade

Toimetaja E. Aleve, Haapsalu Ühisgümnaasium.

Toimetajalt.

„T. R.“ ringvaade on endale ülesandeks võtnud valgustada mitmekülgset meie koolinoorte isetegevuslikke üritusi. Et tunda lugejaskonda ja täita ülesannet, on tarvilik tihe kontakt kõigi keskkoolide ja gümnaasiumide õpilasingide juhatajatega. On soovitatav, et igast kooli üritusest, nagu juubeleist, ringide tegevusest, kavatsustest, kõneõhtuist ja muudest ettevõtetest saadetakse kokkuvõtlikke artikleid, fotosid, karikatuure, vesteid jne. Samuti võib terava sulega avaldada mõtteid ja juhiseid isetegevuse alalt, noorkotklusest, skautismist, kodutütarde ja gaidide liikumisest jne., — üldse kõike, mis võiks huvitada pääle asjaosaliste eneste ka teisi õpilasi. Kaastööd võib saata nii üksik õpilane kui ka ringi juhatus (näit. esimees) „T. R.“ kohalikku toimkonda. Kaastöö adresseerida: E. Aleve, Haapsalu Ühisgümnaasium, või „T. R.“ toimetusele, postkast 102, Tartus.

Kõigis ringvaate asjus selgituste saamiseks pöörduda toimetaja poole. Loodame rohket osavõttu.

V. E. H. T. G. õpilaste isetegevusest.

Viljandi E. H. T. G. teotseb juba 11. aastat Kirjandusteaduslik ring. Ringi tegevus on jagatud rühmadesse. Üldiselt töötab ringis 5 järgmist rühma: käsitöö-, laulu- ja muusika-, spordi-, kodu-uurimis- ja tantsurühm. Osavõtt eriliselt elav on just kodu-uurimis- ja spordirühmast. Iga rühm käib nädalas koos üks kord. Liikmeil on kasutada veel oma lugemislaud ja väike raamatukogu. Lugemislaud on avatud igapäev, raamatukogu 2 korda nädalas. Ringi tegevuse hulka kuulub veel koosviibimiste, referaatõhtute, kontsertide ja suuremate pidude korraldamine. Sissetulek läheb uute raamatute ja mängude muretsemiseks, praegu on viimastest näit.: korona, ping-pong, male, doomino jt. Ringi liikmete arv on üle 100 ja üksikute rühmade hooldajaiks on eriala õpetajad.

J. Westholmi Gümni-i spordiringi tegevusest

Westholmi gümnaasiumi spordiring on alustanud oma tegevusaastat edukalt. Nii võideti intensiivse treeningu viljana TKSÜ meistritiitlid pesapallis ja jalgpallis. Kergejõustiku esivõistlustel esineti haruldaselt edukalt ja tuldi teisele kohale, kaotades reaalgümni-ile $1\frac{2}{3}$ punktiga, sedagi ebaõnne tõttu.

Jätkub elav treening käsipalli ja ujumise alal, mis alades samuti püütakse esineda vääriliselt.

Kooli väljapaistvamad sportlased on olnud käesoleval hooajal: F. Kudu, R. Pals, R. Paulson, E. Bürger, H. Lassi, E. Feldt, Hendrikson, O. Jungholz jt.

Spordiringi tegevust juhib 7-liikmeline juhatus koosseisus: R. Pals (esimees), E. Kree, F. Kudu, S. Allas, R. Paulson, N. Kõrge, E. Bürger. —1.

Läänemaa Ühisgümnaasiumi humanitaarring.

LÜG juhatus jagas omal koosolekul ametid järgmiselt: esimees E. Aleve (III kl.), abiesimees — R. Eerman (V kl.), sekretär — S. Timberg (V kl.), abisekretär — H. Limberg (IV kl.), laekur — A. Heller (IV kl.).

Hakake kirju vahetama!

Toimetuselt. Õpilased, kes soovivad astuda kirjavahetusesse kas markide vahetamise, postkaartide omandamise, võõrkeele õppimise või mõnel muul otstarbel, teatavad sellest toimetusele. Õpilased, kes on oma nimed avaldanud ajakirjas, on kohustatud vastama neile saadetud kirjadele või muile saadetistele. Kirjavahetusest loobumisest tuleb samuti teatada ajakirja veer-gudel.

1. Eva Ehvärt. Tallinna Linna Tütarlaste Kommertsgümnaasium. V kl. (11. õppeaasta). Soovib kirjavahetust Tartu gümnaasiumiõpilastega ajaloolistel ainetel.

2. Leida Mädarõigas. Tallinna Linna Tütarlaste I Gümnaasium. V kl. (11. õppeaasta). Soovib kirjavahetust Võru Ühisgümnaasiumi õpilastega.

3. Manja Verhoustinsky. Tallinna Linna Tütarlaste I Gümnaasiumi V kl. (11. õppeaasta). Soovib kirjavahetust Narva Ühisgümnaasiumi õpilastega.

4. Ilmar Pool. Westholmi Gümnaasium. V kl. (11. õppeaasta). Soovib kirjavahetust Võru murraku ja õpilaste argoo alalt.

Uus „T. R.-de“ toimkond Viljandis.

6. skp. moodustati Viljandi Maakonna Poeglaste Gümnaasiumi Keskkooli ja Kaubanduskooli „Tuleviku Radade“ toimkond järgmises koosseisus:

toimkonna vanem — Vello Grünberg (gümna. V k. kl.),

abivanem — Voldemar Reiman, gümna. IV k. kl.),

sekretär — M. Enn (kaub. k. II kl.),

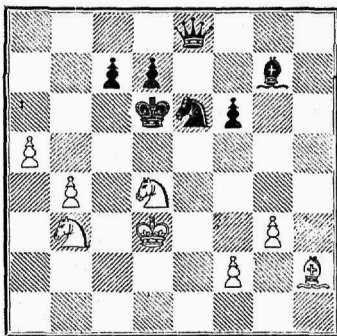
abisekretär — Jaan Meier (gümna. IV kl.),

laekur — Heino Linsi (gümna. V k. kl.).

Male

„Tuleviku Radade“ originaal.

Koostanud K. Kriegerberg.

Valged: Kd3; Oh2; Rb3 ja d4; Ea5, b4, f2 ja g3.

Mustad: Kd6; Le8; Og7; Re6; Ee7, d7 ja f6.

Valge algab ja kaotab kahe käiguga.

Nalju

Marius: „Kujutle, mu armas! Kui olin ekspeditsiooniga põhjanabal, läksin kord öösi jalutama, ja sain päikesepeiste!“

„Sa sonid, Marius?“

„Mitte sugugi! Sain kesköö-päikesepeiste...“

*

Võlausaldaja (kunstnikule): „Te ei või mulle raha ära maksta? Kuid te ütlesite ju enne, et olete oma lubaduse ori!“

Kunstnik: „Jaa, kuid ma olen ka vahepeäl orjuse ära kaotanud.“

*

Kana (vaadates hambaharja): „Ma mõtlen ja mõtlen, mis otstarve sellel küll võiks olla?“

*

Chigagos. Gangster: „Hands up!“

Turist: „Vabandage, kas ma võiksin oma sõnaraamatust järgi vaadata, mida see tähendab?“

*

Raudteeametnik: „Härra jaamaülem, härra jaamaülem! Ekspress ootab juba pool tundi ärasõidu signaali!“

Jaamaülem: „Moment, pagan võtaks!... Otsin oma vile!“

*

„Hallo, härra doktor! Palun, tulge silmapilk! Mu poiss on kirjutuslauale roninud ja pliiatsi alla neelanud.“

„Tulen kohe! Mida tegite teie selle järele?“

„Võtsin laualt ettevaatuse mõttes täitesulepää ära!“

Kirjavastuseid

V. H. Tartus. „Elektromagneetilised lained“ on liigselt teaduslik ega paku seetõttu huvi laiemale lugejaskonnale. Katsuge edaspidi leida mõni huvitavam aine ja käsitlege seda üldarusaadavalt.

E. P. Viljandis. Luuletis „Sügisene koolitee“ on paiguti stiilne ja õnnestunud, kuid tundub liialt pikana. Katsetage millegi lühemaga!

P. P. Tallinnas. Karikatuurid Itaalia-Abessiinia sõjarindelt on hääd, kuid motiiv ei suuda siiski keskkooli- ja gümnaasiuminoorsugu tarviliselt paeluda. Ülejäänud karikatuure katsume kasustada kevadpoolaastal ilmuvast „T. R.-de“ raamatuaasta erinumbris.

R. Tartus. Kuna „T. R.-de“ 3. numbris juba ilmus üks matkakirjeldus Soomest, siis Teie „Matkamuljeid soomlaste maalt“ jääb edaspidiseks.

J. R. Petseris. „Läitkem jõulutulukesed...“ on õnnestunud ja meeleoluline, kuid toimetust kahjuks ei saa seda enam järgmises numbris kasustada, kuna samaväärtuslikke kaastöid juba mitmeid on saanud. Palume tulevikus jätkata kaastöö saatmist.

A. V. Tartus. „Aga suurim neist on armastus“ on meeleolukas, paiguti nauditavgi, kuid esitate liiga palju tegelasi, personifitseeritud kujusid. Katsuge viimistella, osa tegelasi välja jätta ja jutustist lühendada!

Paljudele kaastöölistele. Palume tulevikus kaastööde saatmisel silmas pidada, et nad oleksid kirjutatud vihiku-kausta suuruste paberilehtede ühele küljele. Ühtlasi palume kaastööd järgnevasse numbreisse võimalikult varakult ära saata. Käesolevast numbrist jäid hiljumise tõttu mitmed kaastööd välja.

Tänuavaldus.

Härra Riigivanem Konstantin Päts annetas „Tuleviku Radade“ väljaandmise toetusks kr. 500.—. „Tuleviku Radade“ väljaandja EKESKO ja ajakirja toimetust avaldavad sellega sügavaimat lugupidamist ja tänu härra Riigivanemale ja loodavad, et nimetatud annetus ergutab ning tiivustab meie noori elavale koostööle Eesti vaimse kultuuri alal.

Suurima austusega ning tänuga EKESKO juhatus ja „Tuleviku Radade“

toimetust.

Toimetusele.

Kaastööd järgnevasse numbrisse saata hiljemalt 10. jaanuariks 1936. a.

Toimetust: Harald Jänes — vastutav tegevtoimetaja, J. Nõmmik — kunstiline nõuandja, Oskar Parlo, Jaan Roos, Helene Tamverk, Aleksander Vaigla. Väljaandja: Eesti Keskkooliõpetajate Kogu.

„T. R.-de“ kohapäälseil toimkondadel palume selgitada nü aastatellijate kui ka üksiknumbri ostjate arv ja teatada talitusele (Väike-Pärnu mnt. 19a, Tallinnas) eksemplaride arv, mida suudetakse levitada. Andmed palume saata hiljemalt 15. jaanuariks 1936. a.

Toimetusele saadetud:

„Realist“. Tallinna Reaalgümnaasiumi õpilaskonna ajakiri. Nr. 1. November 1935. a. II aastakäik. Toimetust: M. Pesti (peatoimetaja), P. Reinhaus (kunst), P. Mägi (teater, muusika, foto), K. Allik (kirjandust). Väljaandja: Tallinna Reaalgümnaasiumi Kirjandusring.

„Iloli“ Tartu Kommertsgümnaasiumi, Linna Keskkooli ja Kaubanduskooli õpilaskonna ajakiri. Nr. 1/2. Detsember 1935. VI aastakäik. Toimetust: vastutav peatoimetaja H. Jänes, majandusjuht E. Moss, kunstiline nõuandja E. Ahas, kirjanduslik nõuandja ja keeleline korrektor L. Vihalem, tegevtoimetaja E. Allik; toimetust: E. Blumfeldt (sekretär), A. Matsmann (laekur), M. Tõnnisson, A. Tennen, H. Prigal, J. Parts, H. Tõruke ja L. Sepp; talitust: K. Ainomäe, A. Luutsalu. Hind 40 senti.

„Rännak Aole“, N. Ü. G. Õpilasingi album. Kolm üksiknumbrit kuupäevadest 17. nov. 1934, 23. veebr. 1935 ja 7. juuni 1935. Viimase numbril toimetust: prl. E. Matten, E. Mets, L. Jõemägi, A. Vaht, A. Ljamsin; väljaandja: Narva linna Ühisgümnaasiumi Õpilasing.

„Noorte Maailm“, spordi- ja noorsoo kuukiri. Nr. 1. Detsember 1935. I aastakäik. Väljaandja H. Michelson, vastutav toimetaja J. Kitsing. Hind 15 senti.

„Tõuseng“. Väljaandja: Valga Ühisgümnaasiumi Karskusring. Päätoimetaja: Valter Mõttus, tegevtoimkond: H. Kõomägi, G. Grigorjev ja klasside esindajad. Üksiknumber 5 senti.

Uus keskkooli- ja gümnaasiuminoorsoo ajakiri

„TULEVIKU RAJAD“

ilmub käesolevast õppeaastast alates pidevalt. Õppetöö ajal ilmub ajakirja iga kuu üks number järgmiste kuude jooksul: sept., okt., nov., dets., jaan., veebr., märts, apr. ja mai.

„Tuleviku Radasid“ toimetab kuueliikmeline kolleegium, kuhu kuuluvad: H. Jänes (vastutav ja tegev toimetaja), J. Nõmmik, O. Parlo, J. Roos, H. Tamverk ja A. Vaigla, ja õpilastest koosnevad toimkonnad, millised on moodustunud juba paljudes linnades.

„Tuleviku Rajad“ sisaldavad artikleid noorsoo isetegevusest, kirjandusest, kunstist, rahvusküsimusest, kehakultuurist, keeleuuen-
dusest, karskusaatest, noorkotklusest, skautismist jne.; jutustisi, luuletisi, vesteid, matkakirjeldusi, loodusteaduslikke küsimusi käsitlevaid kirjeldusi; arvustusi kirjandusteoste kohta; teateid ja juhiseid isetegevuse alalt, pilte ja karikatuure jne. jne. Erilised nurgad tahetakse avada järgmiste alade jaoks: sport, keeleküsimused, kirjandusarvustused, teater, loodusteaduslikud küsimused, tehnika, raadio, foto, male, mõistatused, õpilaste isetegevus, noorkotklus, skautlus, kodutütarde liikumine jne.

Õpilased, vilistlased, õpetajad! Tehke kaastööd „Tuleviku Radadele“! Kirjutage artikleid, arvustusi, jutustisi, luuletisi, matkakirjeldusi, tehnilisi ülevaateid, vesteid; tehke jooniseid, linoollõikeid, karikatuure, kaanekavandeid; saatke teateid ja ülesvõtteid õpilaste isetegevuse kohta jne.! Aidake kaasa „Tuleviku Radadele“, nii et see muutuks mitmekesiseks noorsooajakirjaks, mis suudaks huvitada kõiki õpilasi!

Aidake kaasa „Tuleviku Radade“ levimisele!

Tellige ise ja hankige oma kaasõpilasilt ja vilistlasilt tellimusil! Levitage „Tuleviku Radade“ üksiknumbreid. Tehke kõik, et „Tuleviku Rajad“ leviksid laialdaselt õpilasingidesse!

Kaastöö saata „Tuleviku Radade“ toimetusele Tartu, postkast 102. Tellimused ja kuulutused saata talitusele Tallinn, Väike-Pärnu mnt. 19a. Raha maksa posti jooksvale arvele nr. 315.

„Tuleviku Rajad“ maksavad:

sügispoolaasta (4 numbrit) — 90 snt., kevadpoolaasta (5 nr.) — 115 snt., kogu õppeaasta (9 nr.) — 2 kr., üksiknumber — 25 snt.

„Tuleviku Radu“ saab tellida ka igast postkontorist.

